

CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod o Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth

Dyddiad y Cyfarfod: 18 Mehefin 2024
Teitl yr Eitem: Hyfforddiant a Datblygiad Aelodau
Swyddog Cyswllt: Catrin Love, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth
Gorfforaethol

1. PENDERFYNIAD

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ystyried yr adroddiad, cynnig sylwadau, a derbyn yr hyn a gynigir.

2. Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?

- Yn y Pwyllgor diwethaf, fe amlygwyd wrthoch ei bod yn bwysicach nac erioed i fod yn rhesymoli y cynnig a'r ddarpariaeth hyfforddi i Aelodau Etholedig.
- Nodwyd y byddai ffurf y rhaglen ddysgu i Aelodau wrth symud ymlaen yn rhannu i dair elfen sef:
  - Hyfforddiant craidd
  - Hyfforddiant arall
  - Cyfweliadau datblygiad personol
- Byddwch yn cofio i ni roi ffocws yn benodol yn y cyfarfod diwethaf ar yr elfen hyfforddiant craidd, sef y teitlau mwyaf elfennol y mae pob Aelod angen bod wedi derbyn hyfforddiant arnynt i allu cwblhau eu rôl yn effeithiol.
- Tros y misoedd diwethaf, mae dilyniant wedi bod ar y mater yma trwy fod yn cysylltu a'r Arweinyddion Pleidiau i amlygu'r sefyllfa, gyda cais eu bod yn dilyn i fyny gyda'r Aelodau unigol ple fo bylchau o ran y 7 maes Craidd.
- Mae'n amlwg fod dilyniant wedi bod gan yr Arweinyddion gan fod ambell Aelod wedi cysylltu yn holi pa deitlau maent angen eu cwblhau i lenwi'r bylchau. Nid yw hynny hyd yma fodd bynnag wedi arwain at gynnydd sylweddol yn y ffigyrau cwblhau hyfforddiant craidd ers i ni fod yn adrodd diwethaf.

- 2.6 Ein bwriad pellach yw trefnu sgwrs gyda'r Arweinyddion tros yr wythnosau nesaf i fod yn trafod a gallu egluro yn llawnach beth yw'r sefyllfa, a beth yw'r risgiau ynghlwm â hynny.
- 2.7 Er fod yna nifer o Aelodau sy'n parhau i fod angen mynychu'r hyfforddiant craidd, mae'n amlwg yn yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, a ninnau mewn i'r drydedd flwyddyn etholiadol, y bydd yn rhaid newid y ddarpariaeth wrth symud ymlaen. Mae rhai cyrsiau yn rhedeg yn hanner gwag, sydd yn ofyn sylweddol ar amser swyddogion. Un enghraifft i'w gyfleu i chi yw cwrs Arwain yn Ddiogel sy'n deitl craidd a gynhaliwyd ar y 21/5/24 sydd yn un o'r 7 teitl Craidd. Roedd 11 enw wedi cofrestru ar ei gyfer. Cwrs oedd yn clymu amser y Rheolwr lechyd a Diogelwch am hanner diwrnod, ynghyd â chyfieithydd - dim ond 4 aelod a fynychodd y cwrs ar y diwrnod.
- 2.8 Y bwriad felly yw y bydd recordiadau o'r teitlau craidd ar gael ar y fewnrwyd aelodau ond y byddwn yn symud y ffocws i bynciau eraill erbyn hyn gyda cais iddynt fod yn ein hysbysu fel byddant yn cwblhau'r cyrsiau ar y Fewnrwyd.
- 2.9 Bydd angen penderfyniad ac eglurder wrth symud ymlaen ar y gofyn o ran hyfforddiant ail-atgoffa ar y teitlau craidd a gwahoddir unrhyw sylwadau ar y mater yma. Mae cynnwys cyrsiau yn newid i'w cadw'n gyfredol, ac mae sawl Aelod yn penderfynu o'u gwirfodd ar ôl ychydig flynyddoedd i ail wneud rhai teitlau er mwyn atgoffa eu hunain, ond hyd yma nid oes arweiniad pendant ar amllder y gofyn hwn.
- 2.10 Mae nifer o gyrsiau wedi eu cynnal tros y cyfnod diwethaf, gyda rhai o'r pigion i'w hamlygu yn cynnwys Arfer Gorau Pwyllgor Craffu (Hyfforddiant i Graffwyr). Profodd hwn yn gwrs llwyddiannus iawn, a chafwyd adborth tu hwnt o bositif, Sgiliau Cadeirio, Cymorth trwy'r Argyfwng Costau Byw, a sawl sesiwn ar Drais yn erbyn Menywod.
- 2.11 Mae rhaglen faith o gymorth i Gyngorau ar Ddatblygiad Aelodau gan y Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Mae'n deg nodi nad yw'r ddarpariaeth hwn wastad ar gael trwy'r Gymraeg, ac rydym yn ceisio dylanwadu ar hynny yn unol â pholisi iaith y Cyngor, ac mae'r hyfforddiant ar Arfer Gorau Pwyllgor Craffu yn enghraifft ple rhoddwyd trefniadau mewn lle i allu darparu y cynnig Cenedlaethol mewn ffordd amgen er mwyn sicrhau ein bod yn gallu ei gynnis yn y Gymraeg.
- 2.12 Bydd gweithgaredd y misoedd nesaf fel arall yn canolbwyntio ar Fframwaith Hunanwerthuso Cefnogaeth i Gyngorwyr Cymru gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru sy'n gosod disgwyliadau clir wrth symud ymlaen o ran Dysgu a Datblygu Aelodau.

- 2.13 Cam cyntaf y gwaith hwnnw fydd cynnal arolwg o ddadansoddiad anghenion Aelodau tros yr Haf ple bydd holiadur yn cael ei anfon i bob Aelod yn gwahodd eu mewnbwn a'u barn nhw am gynnwys y rhaglen hyfforddiant tros y flwyddyn i ddod.
- 2.14 Mae barn eisoes wedi'i gasglu ynglŷn â sgiliau laith ac mewn ymateb i hynny, bydd cwrs Gloywi laith yn cychwyn ym Mis Medi ac wedi profi yn boblogaidd.
- 2.15 Gan barhau ar y trywydd o gasglu barn, cynhaliwyd sesiwn anffurfiol yn ddiweddar ar gyfer merched sy'n Gynghorwyr, i roi'r gofod iddynt drafod a chefnogi ei gilydd yn eu rôl a chymharu unrhyw rwystrau. Bu i wyth o Gynghorwr fynychu'r sesiwn a gynhaliwyd ddiwedd mis Mai. Mae'r prif sylwadau wedi eu crynhoi yn y pwyntiau bwled canlynol:
- 2.16 Nodwyd rhwystredigaeth gan y Cynghorwyr fod rhai swyddogion penodol ddim yn ateb e-byst / ymholiadau. Nododd y Cynghorwyr eu bod yn aml yn holi ar ran eraill a'u bod hwy yn atebol i'w etholwyr ac yn gorfod adrodd eu bod yn "parhau i ddisgwyl am ateb". Ar y llaw arall, nodwyd fod Galw Gwynedd yn gaffaeliad arbennig o dda ac yn eu cynorthwyo yn eu gwaith fel Cynghorwyr.
- 2.17 Mae'r Prif Weithredwr wedi rhoi cryn sylw i hyn, a dylai Cynghorwyr gyfeirio enghreifftiau penodol ato neu drwy'r gwasanaethau democratiaeth
- 2.18 Ar yr un trywydd, nodwyd bod lefel y cwynion ac ymholiadau maent yn eu derbyn i weld yn mynd llawer iawn uwch, gyda phobl yn llai amyneddgar ac yn disgwyl datrasiad ar unwaith. Nodwyd hefyd fod pwysau ar y Cynghorwyr yn sgil rhai sefyllfaoedd, a'u bod yn ceisio gwneud eu gorau ym mhob sefyllfa. Y prif feysydd ymholiadau cyfredol yw tai, priffyrdd ac arwyddion ffordd.
- 2.19 Mae bwriad edrych ymhellach ar faes Tai fel rhan o raglen y Pwyllgor Craffu Gofal yn ystod 2024/25.
- 2.20 Yn sgil yr uchod, nodwyd fod galwadau ar amser a cheisio balansio gwaith fel Cynghorydd, (yn y Cyngor, yn y ward), gwaith cyflogedig a bywyd teuluol yn her anferthol, ac mai bywyd teuluol sydd i'w weld yn dioddef fwyaf. Mae lle i ddathlu'r llwyddiannau sydd i'w gweld gan Gyngor Gwynedd gan fod mwy o ferched rŵan yn Gynghorwyr ac mewn rolau arweiniol.
- 2.21 Yn sgil yr uchod a'r her i geisio denu mwy o ferched, pobl ifanc a merched sy'n magu teuluoedd i fod yn Gynghorwyr, nodwyd bod lle i godi ymwybyddiaeth Cynghorwyr a darpar Gynghorwyr o'r hawl i absenoldeb mamolaeth ac ad-hawlio costau gofalu.
- 2.22 Mater arall a drafodwyd oedd cefnogaeth a chymorth i Gynghorwyr – nodwyd fod nifer yn derbyn cymorth gan eu cyd-aelodau, yn arbennig eu 'cymdogion' o ran wardiau. Nodwyd hefyd ei bod yn rôl unig a fod nifer yn colli dod i adnabod eu cyd-aelodau wrth fynychu pwyllgorau fel oedd yn digwydd cyn y newid i'r ddeddf. Rhoddwyd canmoliaeth i'r cymorth sydd ar gael gan y tîm

democratiaeth ac i sesiynau hyfforddiant, ond fod pryder ynghylch y niferoedd sy'n mynychu.